

BİLGİ EKONOMİSİ

THE KNOWLEDGE ECONOMY

Editör/Edited by
İbrahim Güran YUMUŞAK

Bilgi Ekonomisi

The Knowledge Economy

Editör:

Doç.Dr. İbrahim Güran Yumuşak

Edited by:

Assoc. Prof. İbrahim Güran Yumuşak

Yayıncı: İbrahim Güran Yumuşak

Publisher: İbrahim Güran Yumuşak

E posta: gsekreter@beykon.org

E mail: gsekreter@beykon.org

www.beykon.org

www.beykon.org

Basım: Avcı Ofset Matbaacılık-İstanbul

Printed by Avcı Ofset Matbaacılık-Istanbul

Yayın Yılı: Ocak 2011

Publishing Year: January, 2011

Basım Yeri: İstanbul-Türkiye

Publishing Locate: Istanbul-Turkey

Dili: Türkçe ve İngilizce

Language: Turkish and English

ISBN:

978-9944-0203-8-1

Makalelerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir/ The scientific responsibility of the papers belongs to the authors.

T.C. Başbakanlık Tanıtma Fonu desteğiyle basılmıştır / Printed in the support of Republic of Turkey Prime Ministry

**T.C. BAŞBAKANLIK
TANITMA FONU**

ÖNSÖZ,

Bilginin iktisadi açıdan öneminin artması, konuyla ilgili olarak yapılan akademik çalışmaların çoğalmasına ve ilgi görmesine neden olmaktadır. 2002 yılından itibaren her yıl gerçekleştirilen Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongreleri, 2006 yılından itibaren elektronik ortamda yayınlanan Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi ile bu çalışma bunun en somut örneklerini oluşturmaktadır.

Birincisi ve ikincisi Kocaeli Üniversitesi tarafından gerçekleştirilen Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi'nin üçüncüsünü Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, dördüncüsünü ise Sakarya Üniversitesi başarıyla sürdürmüştür. Uluslararası düzeyde ilk olan beşinci kongre ise yine Kocaeli Üniversitesi tarafından Kocaeli Büyükşehir Belediyesi ile işbirliği içerisinde gerçekleştirilmiştir. Altıncı kongre İstanbul Üniversitesi ve İkder işbirliğiyle, yedinci kongre ise Yalova Üniversitesi tarafından organize edilmiştir. 23-25 Haziran 2011 tarihlerinde International Sarajevo University'in ev sahipliğinde Saraybosna'da gerçekleştirilmesi planlanan dokuzuncu kongre ile kongrenin uluslar arası niteliği bir adım daha ileriye götürülmüş olacaktır.

Uluslararası 8. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin ev sahipliğinde 28-31 Ekim 2010 tarihlerinde İstanbul'da başarıyla gerçekleştirilmiştir. "İstanbul 2010: Avrupa Kültür Başkenti" etkinlikleri kapsamında açılışı İstanbul Üniversitesi Rektörlük Doktora Salonları'nda yapılan kongrenin ikinci ve üçüncü günü Haliç Kongre Merkezi'nde gerçekleşmiştir. Kongre programında yaklaşık olarak 200 bildiri yer almış ve bunların yaklaşık 1/3'ü yurt dışından gelen katılımcılar tarafından sunulmuştur. 39 oturumun yer aldığı kongrede Cornell University'den Prof.Dr. Sarosh Kuruvilla, University of Nevada'dan Prof.Dr. Berch Berberoglu, İstanbul Üniversitesi'nden Prof.Dr. Mehmet Altan, Hacettepe Üniversitesi'nden Prof.Dr. Mehmet Tokat, Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Prof.Dr. Turan Yay, Fatih Üniversitesi'nden Prof.Dr. Nader Nada, Marmara Üniversitesi'nden Prof.Dr. F. Zeynep Bilgin ile Johannes Kepler University'den Prof.Dr. Gerhard A. Wührer birer açış konuşması yapmıştır. Cumhuriyet Bayramı nedeniyle 29 Ekim akşamı İstanbul Boğazı'nda gerçekleştirilen havai fişek gösterileri, İstanbul'un tanıtımı için önemli bir fırsat olmuş ve bu gösteriler esnasında boğaz gezisi düzenlenerek yerli ve yabancı katılımcılara İstanbul'un ve Boğaz'ın güzellikleri, Türk müziği ve ikramları eşliğinde sunulmuştur.

Kongrelerde sunulan tüm bildiriler yayınlanarak kongre esnasında katılımcılara dağıtılmış ve ayrıca üniversiteler ile ilgili kurumların kütüphanelerine gönderilmiştir. Uluslararası katılımlı olarak gerçekleştirilen son dört kongrede bildiri sayısının 200 civarında olması nedeniyle, Bildiriler Kitabı "CD" olarak yayınlanmış ve seçilmiş bildiriler kongre sonrasında ayrıca kitap olarak basılmıştır. Sekizinci kongrenin programında yer alan tüm bildiriler, yine CD ortamında çoğaltılarak kongre esnasında tüm katılımcılara dağıtılmıştır. Kitabın arka kapağında kongre programındaki bildirilerin yer aldığı CD bulunmaktadır. Bilgi Ekonomisi Kitabı, editör tarafından seçilen 50 bildirden oluşmaktadır. Bildirilerin bir kısmı yeniden düzenlenerek ve geliştirilerek kitaba dâhil edilmiştir.

Bilgi Ekonomisi Kitabı'nın yayınlanmasına sağladığı mali katkıdan dolayı T.C. Başbakanlık Tanıtma Fonu'na, makale sahiplerine, makalelerin değerlendirilmesindeki katkılarından dolayı Doç.Dr. Seyfettin Erdoğan'a, kongrenin başarılı biçimde gerçekleşmesinde büyük emeği bulunan İ.Ü. İktisat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Sedat Murat'a ve kongreyi desteklenmeye değer buldukları için tüm sponsorlara teşekkür ederim.

Konuyla ilgili araştırma yapanlara ve ilgi duyanlara faydalı olması dileğiyle...

Doç.Dr. İbrahim Güran YUMUŞAK

Kongre Genel Sekreteri

1 Ocak 2011 / Acıbadem

İ Ç İ N D E K İ L E R :	S a y f a
ÖNSÖZ	III
GİRİŞ: BİLGİ EKONOMİSİNİN TEMEL UNSURLARI / THE BASIC ELEMENTS OF THE KNOWLEDGE ECONOMY	
İbrahim Güran YUMUŞAK	IX
1- TÜRKİYE'DE AR&GE YATIRIM HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ EŞ-BÜTÜNLEŞME VE NEDENSELLİK İLİŞKİSİ: 1990–2009 / COINTEGRATION AND CAUSALITY BETWEEN R&D INVESTMENT EXPENDITURES AND ECONOMIC GROWTH IN TURKEY	
Muammer YAYLALI-Yusuf AKAN-Cem IŞIK	1
2- AR&GE HARCAMALARI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: PANEL VERİ ANALİZİ / THE RELATIONSHIP BETWEEN R&D EXPENDITURE AND ECONOMIC GROWTH: PANEL DATA ANALYSIS	
Murat Can GENÇ-Yeşim ATASOY	15
3- DETERMINANTS OF R&D INVESTMENT: A STUDY OF OECD COUNTRIES	
Majid SAMETI-Homayoun RANJBAR-Shahrzad ANOUSHEH	23
4- TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE'DE BİLİM VE TEKNOLOJİ POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRMASI / COMPARISON OF SCIENCE AND TECHNOLOGY POLICIES IN TURKEY AND SOUTH KOREA	
Hüseyin AĞIR	31
5- INTEGRATED INNOVATION MANAGEMENT FRAMEWORK	
Nader NADA	45
6- PATENT SİSTEMİNİN EKONOMİK MANTIĞI VE TARİHSEL ANALİZİ / EKONOMİK LOGIC AND HISTORICAL ANALYSIS OF THE PATENT SYSTEM	
Sinan YILDIZ	55
7- KAHRAMANMARAŞ'TA FAALİYET GÖSTEREN İŞLETMELERİN YENİLİK FAALİYETLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ÇALIŞMASI / A FIELD STUDY ON THE PERSPECTIVES OF COMPANIES LOCATED IN KAHRAMANMARAŞ REGARDING INNOVATION ACTIVITIES	
Salih YEŞİL-Ömer ÇINAR-Erdem UZUN	71
8- CONTRIBUTION OF THE NEW ECONOMY TO THE PROFITABILITY OF TURKISH FIRMS: A SECTORAL ANALYSIS / YENİ EKONOMİNİN TÜRK ŞİRKETLERİNİN KARLILIKLARINA KATKISI: SEKTÖREL BİR ANALİZ	
Arzdar KIRACI-Murad TİRYAKİOĞLU	91
9- THE LINK BETWEEN COMPETITIVE PRIORITIES OF THE FIRM, CULTURAL CHARACTERISTICS OF ITS TOP MANAGERS AND INNOVATION PERFORMANCE: AN EMPIRICAL STUDY IN TURKEY / FİRMALARIN ÜST DÜZEY YÖNETİCİLERİN KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ VE REKABETÇİ ÖNCELİKLERİ İLE İNOVASYON PERFORMANSI ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE'DE BİR ALAN ÇALIŞMASI	
Salih YEŞİL- Arif Selim EREN	101
10- TÜRKİYE KÜRESEL AĞA HAZIR MI? BİLGİ EKONOMİSİ İNDEKSİ, BEŞERİ KALKINMA İNDEKSİ VE AĞA HAZIRLIK İNDEKSİ GÖSTERGELERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME / IS TURKEY READY FOR GLOBAL NETWORK? A REVIEW ON THE KNOWLEDGE ECONOMY INDEX, THE HUMAN DEVELOPMENT INDEX AND THE NETWORKED READINESS INDEX	
İbrahim Güran YUMUŞAK-Mahmut BİLEN	117
11- YAŞAM BOYU ÖĞRENME İLE BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ AÇISINDAN TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ KONUMU / TURKEY'S POSITION IN THE EUROPEAN COMMUNITY IN TERMS OF LIFELONG LEARNING AND INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES	
Bahar BERBEROĞLU	129

12- BİLGİNİN ÜRETİLMESİ İLE YÖNETİLMESİNİN REKABET KOŞULLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ / THE EFFECT OF PRODUCING AND MANAGING INFORMATION ON THE CONDITIONS OF COMPETITION	
Osman ÖZSOY	143
13- EĞİTİM-BÜYÜME İLİŞKİSİ YAZINI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME / AN EVALUATION ON THE LITERATURE CONCERNING THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATION AND GROWTH	
Rengin AK-Berna AK BİNGÜL	153
14- THE EFFECT OF GENDER INEQUALITY IN EDUCATION ON HEALTH: EVIDENCE FROM TURKEY / EĞİTİMDE CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİSİ: TÜRKİYE'DEN BULGULAR	
Seyfettin ERDOĞAN-Durmuş Çağrı YILDIRIM-Özlem TOSUNER	167
15- PERFORMANCE DETERMINATION MODEL OF HUMAN CAPITAL DEVELOPMENT FOR TAKAFUL INDUSTRY IN MALAYSIA	
Mohamad bin Ab.HAMID-N.M. bin Ab. RAHMAN-N. I. binti YA'AKOB-Rubayah binti YAKOB	177
16- TÜRKİYE'DE BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ - MEVCUT DURUM VE GELECEK PERSPEKTİFLERİ / TRANSITION TO KNOWLEDGE SOCIETY IN TURKEY –CURRENT STATE AND FUTURE PERSPECTIVES	
Yücel YILMAZ	189
17- KÜRESELLEŞME OLGUSU VE BİLGİ TOPLUMUNUN GELİŞME DİNAMİKLERİNİN TÜRKİYE ÜZERİNDEKİ OLASI ETKİLERİ / GLOBALIZATION AND THE CASE OF INFORMATION SOCIETY DEVELOPMENT DYNAMICS OF POSSIBLE EFFECTS ON TURKEY	
Ethem Soner ÇELİKKOL-Sema Yılmaz GENÇ-Okan ŞENELDİR	199
18- BİLGİ TOPLUMU OLMA YOLUNDA KENTSEL DEĞİŞİM VE BİLGİ KENTLERİ / URBAN CHANGE AND INFORMATION CITIES IN THE WAY OF BECOMING INFORMATION SOCIETY	
Şafak KAYPAK	213
19- AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE'DE BİLGİ SEKTÖRÜNÜN İSTİHDAMA KATKISI / THE CONTRIBUTION OF THE INFORMATION SECTOR TO THE EMPLOYMENT IN THE EUROPEAN UNION AND IN TURKEY	
Hayriye ATİK-Aytekin ALTIPARMAK	227
20- YEREL YÖNETİMLERDE BİLGİ SİSTEMLERİ VE TEKNOLOJİLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ / INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES IN LOCAL ADMINISTRATIONS: CASE OF ISTANBUL	
Cem SAATÇİOĞLU	237
21- E-DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE E-DEVLET YAPILANMASI VE ANTAKYA BELEDİYESİNE YANSIMASI / E-GOVERNMENT CONSTRUCTION IN THE E-TRANSFORMATION PROCESS AND IT'S REFLECTION TO ANTAKYA MUNICIPALITY	
Şafak KAYPAK	257
22- MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN E-DEVLETİ ALGILAYIŞLARININ İNCELENMESİ / THE RESEARCH OF E-GOVERNMENT PERCEPTIONS OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS'	
Abdullah NARALAN-Kemal KÜÇÜKERGÜLER-Salih Serkan KALELİ-Emine YILDIRIM	273
23- STUDYING THE CULTURAL REQUIREMENTS OF WORKING ENVIRONMENT TO ESTABLISH E-GOVERNMENT IN PUBLIC ORGANIZATIONS (CASE STUDY)	
Soleyman IRANZADEH- Farzam CHAKHERLOUY	285
24- BİLİŞİMİN SİYASAL RİSKLERİ / POLITICAL RISKS AND IMPACTS OF ICT	
Burak GÜMÜŞ	297
25- BİLGİ ÇAĞINDA DEĞİŞEN SOSYAL HAREKETLER: SANAL EYLEMLER / CHANGING SOCIAL MOVEMENTS AT THE INFORMATION AGE: THE VIRTUAL MOVEMENTS	
Yılmaz BİNGÖL-Nihal TANRIVER	39

- 26- İHRACAT PERFORMANSI ÜZERİNE PAZAR, ÖĞRENME VE TEKNOLOJİ ORYANTASYONLARININ ETKİLERİ / THE IMPACT OF MARKET, TECHNOLOGY, AND LEARNING ORIENTATION ON EXPORT PERFORMANCE**
H.Murat MUTLU-Abdüllatif ÇEVİKER-Osman S. SESLİOKUYUCU 321
- 27- EVALUATING MANAGERIAL READINESS OF IRANIAN PUBLISHING COMPANIES TOWARD E-PUBLISHING**
Samrand TOUFANI-Ghoham Ali MONTAZER 335
- 28- TÜRKİYE'DEKİ HİZMET SEKTÖRÜNDE BİLGİ İLETİŞİMİ: UZAKTAN SAĞLIK, DESTEK VE EĞİTİMDE SAHA/VAKA ÇALIŞMALARI / INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY (ICT) USE IN TURKISH SERVICE SECTORS AND LONG DISTANCE HEALTH CARE PRACTICES**
Tuna USLU-E. Meltem ÇAM 347
- 29- ABD YÜKSEKÖĞRETİMİNDE İNTERNETE DAYALI EĞİTİM: KAMU SEKTÖRÜNDE LİDERLİK PROGRAMI ÖRNEĞİ / ONLINE EDUCATION IN THE U.S. A. HIGHER EDUCATION: CASE OF LEADERSHIP IN THE PUBLIC SECTOR PROGRAM**
Ali Osman ÖZTÜRK 363
- 30- İSTANBUL'DAKİ BİLGİ EVLERİNİN SOSYAL İÇERME BOYUTU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ / THE EVALUATION OF THE KNOWLEDGE HOUSES IN İSTANBUL IN TERMS OF SOCIAL INCLUSION**
Ersin KAVİ-Orhan KOÇ AK 377
- 31- MALATYA İLİ HANE HALKININ BİLGİ TEKNOLOJİSİ KULLANIM ORANI VE YAŞAM KOŞULLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA / A RESEARCH INTO THE DETERMINATION OF COMPUTER TECHNOLOGY USAGE RATIO AND LIVING CONDITIONS OF THE HOUSEHOLD IN MALATYA REGION**
Sait PATIR-Mehmet GÜVEN- Abdülvahap BAYDAŞ-N.Murat YAĞMURLU 389
- 32- HEMŞİRELERİN ELEKTRONİK TIBBİ KAYITLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: KULLANIM, KALİTE VE KULLANICI TATMİNİ / NURSES' VIEWS ON ELECTRONIC MEDICAL RECORDS: THE USE, QUALITY AND USER SATISFACTION**
Mehmet TOP-Ömer GİDER 401
- 33-THE DEVELOPMENT AND TRANSFER OF SCHOLARLY MARKETING THOUGHT IN TURKEY: A SCIENTOMETRIC ANALYSIS OF MASTER AND PHD THESES 1980 – 2008 IN AN EMERGING MARKET COUNTRY/ TÜRKİYE'DE AKADEMİK PAZARLAMA DÜŞÜNÇESİNİN GELİŞİMİ VE YAYIMI: YÜKSELEN BİR PAZARDA 1980 – 2008 YILLARINDA YAZILMIŞ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİNİN SCIENTOMETRİK ANALİZİ**
Gerhard A. WÜHRER-F. Zeynep BİLGİN-Elif KARAOSMANOĞLU 413
- 34- REKLAM ORTAMI OLARAK SOSYAL PAYLAŞIM SİTELERİ VE BİR ARAŞTIRMA / SOCIAL NETWORKING SITES AS A ADVERTISING ENVIRONMENTS AND A RESEARCH**
Şenol HACİEFENDİOĞLU 429
- 35- YENİ EKONOMİ'DE TİCARET ANLAYIŞI: E-TİCARET VE KİTAPIX.COM/ UNDERSTANDING OF COMMERCE IN NEW ECONOMY: E-COMMERCE AND KİTAPIX.COM**
Nazan YELKİKALAN-Semih KAVAKLIOĞLU-Emel ALTIN 439
- 36- GELİŞEN EKONOMİLER VE ELEKTRONİK TİCARET ALTYAPISI: SURİYE ÖRNEĞİ / EMERGING ECONOMIES AND ELECTRONIC COMMERCE INFRASTRUCTURE: THE CASE OF SYRIA**
Abdullatif ÇEVİKER-H.Murat MUTLU-Osman S. SESLİOKUYUCU 453
- 37- BİLGİ EKONOMİSİ VE YÖNETİMİNDE YENİ BİR ARAŞTIRMA SAHASI: NÖROBİLİMSSEL KARAR VERME ÇALIŞMALARININ İŞLETME, ETİK VE BİLİŞSEL ERGONOMİYE ETKİSİ / NEUROSCIENTIFIC RESEARCHES OF REASONING AND DECISION MAKING AND THE EFFECTS ON BUSINESS, ETHICS AND COGNITIVE ERGONOMICS**
Tuna USLU 467

38- İŞ BAŞARIMINI ETKİLEYEN ÖRGÜTSEL STRES KAYNAKLARI VE ARAŞTIRMA GÖREVLİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA / SOURCES OF ORGANİZATIONAL STRESS THAT AFFECT JOB PERFORMANCE: A STUDY ON RESARCH ASSISTANTS	
Soner ARSLAN- Şuayip ÖZDEMİR	481
39- AKADEMİSYENLERİN DUYGUSAL ZEKÂ YETERLİLİKLERİNİN İŞ TATMİNE ETKİSİNİN ANALİZİ: KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ / ANALYSIS OF THE EFFECT OF EMOTIONAL INTELLIGENCE COMPETENCIES OF ACADEMICIANS ON JOB SATISFACTION: KOCAELI UNIVERSITY SAMPLE	
Gönül KONAKAY	499
40- THE INFLUENCE OF ALTRUISM, SELF EFFICACY AND TRUST ON KNOWLEDGE SHARING	
Eugene Okyere-KWAKYE-Khalil Md NOR-Seyyedali ZIAEI	511
41- INTERPERSONAL FACTORS AND TENDENCIES TO KNOWLEDGE SHARING AMONG STUDENTS: A CASE OF PUNJAB UNIVERSITY	
Muhammad Khyzer Bin Dost et al.	519
42- ANALYZE OF INTERRELATION BETWEEN KNOWLEDGE MANAGEMENT AND ORGANIZATIONAL STRUCTURE OF ORGANIZATION	
Ludmila Mládková	527
43- KNOWLEDGE MANAGEMENT PROCESS AND TECHNOLOGY CAPACITY IN A SOCIAL SCIENCES NETWORK RESEARCH	
Lucia Patricia CARRILLO VELÁZQUEZ	539
44- A NEW FRAMEWORK TO EXTRACT KNOWLEDGE BY TEXT MINING TOOLS	
Domenico CONSOLI	551
45- IS MENTORING AN ADVANCED DRIVING TECHNIQUES TRAINING? / MENTORING BİR İLERİ SÜRÜCÜLÜK TEKNİKLERİ EĞİTİMİ MİDİR?	
Fatih ASLANER-Uğur YOZGAT	565
46- THE ATTITUDE, THE BEHAVIOR AND THE TENDENCIES OF THE ROMANIAN CONSUMER OF THE INTERNET BANKING	
Florina Oana VIRLANUTA-Florin Marian BUHOICIU-Lucean MIHALCEA	579
47- DEVELOPMENT OF INTERCULTURAL COMPETENCIES BY STUDENT MOBILITY	
Vilmante KUMPIKAITE- Kęstutis DUOBA	587
48-WHAT REALLY IS KNOWLEDGE STICKINESS? WISDOM METAPHOR IN KNOWLEDGE TRANSFER AND THE MOVIE “LES SCHATROUMPFS” /BİLGİNİN YAPIŞKANLIĞI ESASEN NEDİR? BİLGİ TRANSFERİNDE BİLGELİK METAFORU VE “ŞİRİNLER” FİLMİ	
Caner KAHVECİ-Şafak GÜNDÜZ-Uğur YOZGAT	597
49- HASTANELERDE BİLGİ SİSTEMLERİNİN YÖNETİM FONKSİYONLARINA KATKISI / THE CONTRIBUTION OF HOSPITAL INFORMATION SYSTEMS ON MANAGEMENT FUNCTIONS	
Tuncay KÖSE	609
50- EMOTIONAL INTELLIGENCE: AN EMPIRICAL TEST AMONG MALAYSIANS	
Nik Mutasim Nik A. RAHMAN-D.KHAIRUDDIN-J. MUHAMAD	623

GİRİŞ: BİLGİ EKONOMİSİNİN TEMEL UNSURLARI

İbrahim Güran YUMUŞAK*

ABD ekonomisi, 1990'lı yılların başında hızlı bir büyüme trendine girmiş ve bu trend 1990'ların sonuna kadar devam etmiştir. ABD'de bu yıllarda yaşanan büyümenin iki özelliğinden dolayı oldukça önemli olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan birincisi büyümenin enflasyona neden olmamasıdır. Daha önemli olan ikincisi ise bu büyümenin temel kaynağının enformasyon ve iletişim teknolojilerine yapılan uzun süreli yatırımların sonucunda oluşan verimlilik artışlarından kaynaklandığının fark edilmesidir. Gerçekten de 1990'lı yıllarda ABD ekonomisinde gözlenen büyüme ve verimlilik artışlarında, enformasyon ve iletişim teknolojilerine yapılan büyük çaplı yatırımlarını önemli payı olduğu konusunda yaygın bir fikir birliği oluşmuştur. Benzer olarak 1995-2000 arasındaki beş yıllık dönemde, ABD'de istihdam ve sabit yatırım oranları da önceki dönemlere göre çok yüksek miktarlarda artmıştır. Bu dönemde ekonomide sürekli bir gelişme ve ilerleme yaşanmıştır. Dolayısıyla ekonomik yapıda köklü değişimler meydana gelmiştir. Ekonomide yaşanan bu köklü değişim sürecine farklı kesimlerce “bilgi ekonomisi”, “bilgi temelli ekonomiler”, “yeni ekonomi”[†], “internet ekonomisi”, “sanayi ötesi toplum”, “tüketim toplumu” ve “dijital ekonomi” gibi farklı isimlendirmeler verilmiştir (Landefeld and Fraumeni, 2001: 23). Bilgi ekonomisi kavramı, diğer tanımlamalara göre daha sık kullanılan ve özellikle iktisat literatüründe genel kabul gören bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Drucker'ın bilginin ekonomik hayattaki etkinliğinin artmasıyla ilgili şu ifadeleri konunun önemini açıkça belirtmektedir (Drucker, 1997: 256-257): “*Bilginin bir ekonomik kaynak olarak davranışını bu gün için tam kavrayamamış durumdayız. Henüz bir teori geliştirip onu sınavacak kadar tecrübe sahibi olmadık. Şu an için tek söyleyebileceğimiz şey böyle bir teoriye ihtiyacımız olduğudur. Bilgiyi servet üretme sürecinin merkezine yerleştiren bir ekonomik teori gereklidir. ... Şu ana kadar, bilgi konusunda bir Adam Smith yada David Ricardo belirmiş değildir. Ancak bilginin ekonomik davranışıyla ilgili ilk çalışmalar, yavaş yavaş belirlemeye başlamıştır.*” Drucker'ın beşeri sermaye ve teknolojik gelişmenin büyüme üzerindeki etkilerini ele alan içsel büyüme modellerine atıf yaptığı bu tespitle birlikte, literatürde yer alan bilgi ekonomisi ve bilgi toplumu üzerine yapılan çalışmaların sayısında büyük bir artış meydana gelmiştir.

Günümüzün iktisadi ve sosyal açıdan en gelişmiş toplumları “*Bilgi Toplumu*”, onların sahip oldukları ekonomik anlayış ise “*Bilgi Temelli Ekonomiler*” olarak isimlendirilmektedir. Bilgi temelli ekonomiler, her biri bilginin üretilmesi, kullanılması, yayılması ve geliştirilmesiyle ilgili dört temel ayak üzerine oturmaktadır (Aubert and Reiffers, 2003: 11):

- I. Refah artışını, büyümeyi destekleyen bilginin kullanımını, yayılmasını ve etki yaratmasını teşvik eden ekonomik ve kurumsal model
- II. Bilgiyi kullanan ve yaratabilen eğitilmiş ve becerili bir nüfus
- III. Büyüyen global bilgi stokundan beslenebilen, onu yerel ihtiyaçlarına adapte edebilen ve piyasaların ürettiği değere dönüştürebilen firmaların, araştırma merkezlerinin, üniversitelerin, danışmanlıkların ve diğer kurumların oluşturduğu bir yenilik sistemi
- IV. Etkili iletişime imkan tanıyan dinamik bir enformasyon altyapısı.

* Doç.Dr. Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü iyumusak@kocaeli.edu.tr

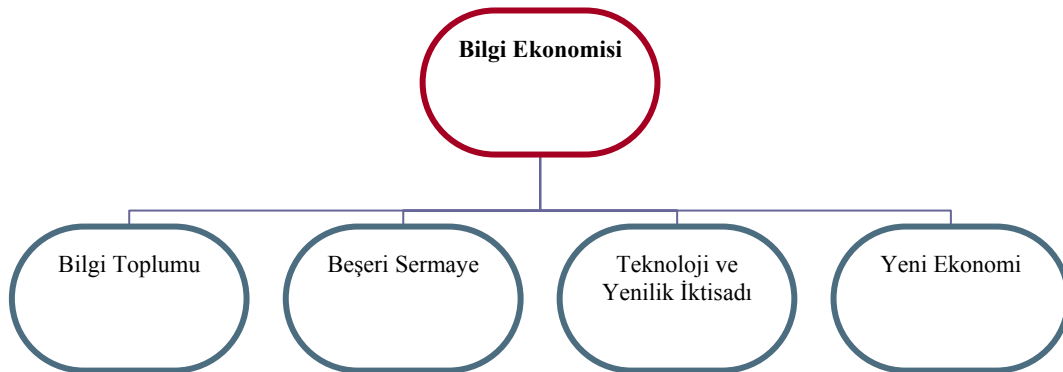
† Konuyla ilgili geniş bilgi için bkz. Yumuşak, Erarslan, Bayraktar, *Küreselleşme Sürecinde Yeni Ekonomi ve İktisat Politikaları*, Nobel Yayınları, 2. Baskı, 2010.

Bilgi toplumunun ekonomik, sosyal ve kurumsal yapısı, sanayi toplumundan tamamen farklı bir yapı arz etmektedir. Refah artışını ve büyümeyi destekleyen, bilginin kullanımını, yayılmasını ve etki yaratmasını teşvik eden ekonomik ve kurumsal model; bilgi toplumunun temel özelliklerini yansıtmaktadır. Bilgi toplumlari, enformasyonu tanımlayan, üreten, işleyen, dönüştüren, yaygınlaştıran ve aynı zamanda bilgiyi insani gelişme için inşa eden ve kullanan bir yapıya sahiptir. Bu da çoğulcu, katılımcı, dayanışmacı ve şeffaf bir sosyal vizyona sahip olmayı gerektirir. Söz konusu vizyonun temeli ise, insan haklarına dayalı bir beşeri kalkınma sürecine dayanmaktadır (Unesco, 2005: 27).

Bilgiyi kullanabilen ve geliştirebilen eğitimli ve becerili nüfusu, beşeri sermaye kavramıyla açıklamak mümkündür. Beşeri sermaye yatırımlarının; büyüme, gelir dağılımı, istihdam, bölgesel kalkınma ve demografik gelişmeler üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik çalışmalar oldukça fazladır. İktisatçılar, beşeri sermaye formu olarak eğitimin ekonomik ve sosyal boyutunu, iktisadi büyüme muhasebesi ve kişisel gelir denklemleri yardımıyla, mikro ve makro açıdan incelemektedirler (ILO, 2003: 67). Literatürde, kişisel gelir denklemleri aracılığıyla eğitimin ekonomik yönünü inceleyen araştırmalara, veri elde etme ve ölçmedeki kolaylıklar nedeniyle daha fazla rastlanmaktadır. Aynı zamanda, eğitimle ortaya çıkan pozitif dışsallıklar da, sosyal getiri kavramıyla tanımlanmakta ve ölçülmeye çalışılmaktadır.

Bilgi stokundan beslenebilen, onu yerel ihtiyaçlarına adapte edebilen ve piyasaların ürettiği değere dönüştürebilen bir yenilik sistemi ise, Ar-Ge faaliyetlerini ve bu faaliyetlere ilişkin kurumsal yapıyı kapsamaktadır. Başta üniversiteler olmak üzere kamu ve özel sektörün yürüttüğü Ar-Ge çalışmaları, bilgi ekonomisinin teknik ve kurumsal altyapısını oluşturmaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen faaliyetler veriden enformasyona, enformasyondan bilgiye ulaşmaya yönelik çabalar ile bilginin ekonomik refah oluşturmaya yönelik çalışmalardır. Yenilik sistemi, mevcut bilgilerin fonksiyonel biçimde kullanılması, piyasaların değer üretmesine olanak sağlandığı dinamik bir bilgi edinme sürecidir. Ar-Ge sürecinin ekonomik refah oluşturmaya yönelik çalışmaları, yeni (içsel) büyüme modelleri olarak isimlendirilmektedir. Bu çalışmalarda teknolojinin pozitif dışsallıkları “*taşma etkisi* (spillover effects)” olarak tanımlanmaktadır. Romer, Aghion-Howit, Grossman-Helpman gibi iktisatçılar araştırma ve geliştirme; Barro ise, hükümetlerin teknolojik altyapı yatırımlarından kaynaklanan taşma etkileri üzerine çalışmaları ile iktisat literatüründe yerlerini almışlardır (Kibritçioğlu, 1998:210). Ayrıca teknolojik gelişmelerin ekonomik yapı ve performans üzerindeki etkilerini inceleyen “teknolojik iktisadi”ni da bu kapsama dahil etmek mümkündür.

Bilgi Ekonomisinin Temel Unsurları

Bilgi ekonomisi, en geniş tanımıyla bilgi toplumunun ekonomik yapısını inceleyen bir iktisat branşıdır. Bu branşın alt dallarında ise, bilginin üretilmesi, kullanılması ve yayılmasını teşvik eden bir “toplumsal yapı (bilgi toplumu)” ile “beşeri sermaye” ve araştırma-geliştirme faaliyetleri ile teknolojik gelişmenin ekonomik etkilerini inceleyen ve yeni büyüme modellerini de içerecek biçimde “teknoloji iktisadı” yer almaktadır. Bilgi ekonomisinin bir diğer temel unsurunu da enformasyon ve iletişim teknolojilerinin ekonomik performans üzerindeki etkilerini ve e-ticareti ele alan “yeni ekonomi” oluşturmaktadır. Bilgi ekonomisi her ne kadar bu dört sütun üzerinde yükseliyorsa da, sütunlar arasındaki duvarlardan da destek almakta ayrıca bu sütunlar temelde birbirleriyle bağlanmaktadır. Dolayısıyla bilgi ekonomisini oluşturan temel unsurların, alt unsurları da içerdiği ve kendi içlerinde de karşılıklı bir etkileşim içerisinde bulunduğu unutulmamalıdır. Şüphesiz bilgi ekonomisinin içeriğine ilişkin farklı yaklaşımlar söz konusudur. Ancak bir iktisatçı gözüyle bilgi ekonomisi kavramını analiz edildiğinde, yukarıdaki temel unsurların vazgeçilmez unsurlar olduğu ifade edilebilir.

KAYNAKLAR:

- AUBERT, J. and Jean-Louis Reiffers. **Knowledge Economies in the Middle East and North Africa: Toward New Development Strategies**, Washington: The World Bank, 2003.
- DRUCKER, P. F. **Kapitalist Ötesi Toplum**, çev. B. Çorakçı, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1997.
- ILO. **Investing in Every Child: An Economic Study of the Costs and Benefits of Eliminating Child Labour**, Geneva: IPEC, 2003.
- KİBRİTÇİOĞLU, A., “İktisadi Büyümenin Yeni Belirleyicileri ve Yeni Büyüme Modellerinde Beşeri Sermayenin Yeri, **A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt:53, No:1-4, 1998.
- LANDEFELD, J. S. and Barbara M. Fraumeni. “Measuring the New Economy”, **Survey of Current Business**, 2001.
- UNESCO. **Towards Knowledge Societies**, Paris: Unesco Publishing, 2005.

BİLGİ EKONOMİSİ VE YÖNETİMİ DERGİSİ

**THE JOURNAL OF KNOWLEDGE ECONOMY &
KNOWLEDGE MANAGEMENT**

Uluslararası Elektronik Dergi / International Electronical Journal
ISSN: 1308-3937

Elektronik Adresi / Web Adress
www.beykon.org/dergi.html

E-posta / E-mail
dergi@beykon.org